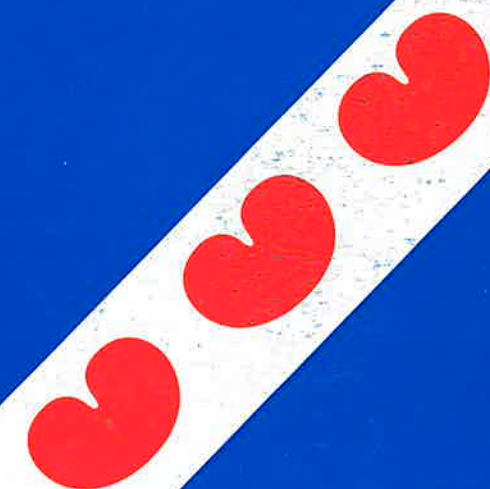

Jaarverslag 1999

audiologisch centrum friesland
verlengde schrans 35
8932 nj leeuwarden

Jaarverslag 1999

Stichting Audiologisch Centrum Friesland. Verlengde Schrans 35,
Leeuwarden
www.acfriesland.nl - acfinfo@acfriesland.nl

Inhoudsopgave jaarverslag 1999

3	Doelstelling en middelen
4	samenstelling bestuur en team in 1999
5	Voorwoord
7	Verslag van de audioloog
9	Verslag van de logopedisten
13	Verslag van de psycholoog
16	Verslag van de maatschappelijk werkster
21	Kentallen
22	Bijzondere activiteiten en bezoeken
24	Inhoudsopgave Accountantsverslag
25	Accountantsverklaring 1999
26	Jaarrekening 1999
27	Balans 1999
29	Exploitatierekening
30	Toelichting algemeen
31	Toelichting op de balans
32	Toelichting op de exploitatie
33	Memorandum

Doelstelling Audiologisch Centrum Friesland

1. De stichting heeft tot doel het bevorderen van een doeltreffende audiologische zorg in Friesland in de ruimste zin des woords, zulks met inachtneming van de doelstellingen van instanties die in Friesland op dit gebied reeds werkzaam zijn.

2. De Stichting beoogt niet het maken van winst.

Middelen.

- a. het inrichten en in stand houden van een erkend audiologisch centrum.
- b. het verrichten van audiologisch onderzoek en daarmee in relatie staand relevant onderzoek naar spreekvaardigheid en taalverwerving.
- c. het treffen van maatregelen voor het bereiken van een maximale hoorrevalidatie, zoals het adviseren van hoortoestellen, het medewerking verlenen aan of het geven van hoortrainingen en het geven van voorlichting aan de sociale omgeving van de slechthorende mens.
- d. het aanstellen van een staf van deskundige medewerkers. Deze staf wordt onder andere gevormd door een geregistreerd klinisch fysicus met specialisatie audiologie, een psycholoog, een maatschappelijk werker, een logopedist, en administratieve medewerkers.
- e. de in lid d van dit artikel genoemde staf te plaatsen onder leiding van een directeur.
- f. goede contacten te onderhouden met het Audiologisch Centrum van het Academisch Ziekenhuis Groningen.
- g. goede contacten te onderhouden met alle keel- neus- en oorartsen , kinderartsen en huisartsen in Friesland.
- h. het aankweken en onderhouden van goede contacten met al die instanties die tot de verwezenlijking van de doelstelling van de stichting kunnen bijdragen.
- i. alle andere wettige middelen.

Samenstelling bestuur en team

In 1999 bestond het bestuur uit

<i>naam</i>	<i>sinds</i>	<i>functie</i>
de heer C. Vlas	(1989)	voorzitter, Leeuwarden (tot april)
de heer H. van den Bergh	(1999)	voorzitter (vanaf april)
de heer A. de Groot	(1992)	penningmeester
de heer J. Postema	(1994)	secretaris
de heer J.W. Langendijk	(1998)	lid
de heer D. Wynia	(1991)	lid (tot april)
mevrouw S. de Boer	(1999)	lid (vanaf april)
de heer E. Cesar	(1991)	lid
mevrouw R. Keizer	(1996)	lid
de heer C.E. Wiemer	(1997)	lid

In 1999 bestond het team uit

<i>naam</i>	<i>dienstvb (in %)</i>	<i>functie</i>
mevrouw Chr. Bruinsma	100	directiesecretaresse (tot oktober)
mevrouw A. Ferwerda	100	directiesecretaresse (vanaf oktober)
mevrouw A. Visser-Stedehouder	60	adm. medewerker
mevrouw I. Kropman-de Fraiture	42,4	adm. medewerker
mevrouw L. Wormsbecher	1	adm. medewerker (tot februari)
mevrouw E. Mulder-Boonstra	18	adm. medewerker (vanaf februari)
heer drs. P. Kraft	105,6	audioloog-directeur (*)
de heer ir. B. van der Meer	100	audioloog in opleiding (tot oktober)
de heer ir. J. Huijnen	100	audioloog in opleiding (vanaf oktober)
mevrouw A. Bloemhof-Eringa	58,3	audiologieassistente
mevrouw L. Groenman-Sijtsema	55,6	logopediste
mevrouw. A de Vries	66,7	logopediste (vanaf november)
mevrouw N. Pantjes	22,2	logopediste (tot augustus)
mevrouw drs. M. Künzli-van der Kolk	52,7	psycholoog
mevrouw E. Fien	22,2	orthopedagoog (vanaf augustus)
mevrouw N. Wassenaar	73,9	maatschappelijk werkster

(*) zie jaarverslag 1997: De CAO geeft ruimte aan functionarissen op soloposten of hoofden van kleine afdelingen om een 38 uren werkweek aan te houden als het werk niet in 36 + 2 kan worden opgesplitst.

Voorwoord

Aantallen

Het aantal patiënten dat verwezen en onderzocht werd was in 1999 vrijwel gelijk aan dat in 1998. Het aantal door huisartsen verwezen patiënten maakt al sinds vele jaren ongeveer de helft uit van het totaal. De overige helft wordt vrijwel geheel bepaald door de 11 Friese KNO artsen. Kinderartsen kunnen ook verwijzen, maar doen dat vaak via de KNO arts, is onze indruk.

Bestuur

Na tien jaren van grote betrokkenheid was het de beurt aan de heer Vlas om als bestuurslid en voorzitter af te treden. De heer Vlas heeft al die jaren vrijwel zonder afzeggen de bestuursvergaderingen geleid en was op bijna elk moment dat de directeur daar behoefte aan had steun, toeverlaat en vraagbaak voor de directeur, die hem daar dan ook zeer erkentelijk voor is. De laatste vergadering die door hem werd voorgezeten, werd bijgewoond door het voltallige team. Na afloop was er een gezamenlijk diner. Ook de heer Wynia was statutair niet herkiesbaar per april en werd opgevolgd door mevrouw S. de Boer, evenals de heer Wynia leerkracht op de Skelp

Het team

Het jaar 1999 was vooral wat personeel betreft een druk jaar. De heer van der Meer (audioloog in opleiding) besloot in de loop van het verslagjaar naar andersoortig werk om te zien en vroeg ontslag per 1 oktober. Een en ander kon in goede harmonie geschieden zodat er voldoende tijd was om een sollicitatieprocedure te voltooien voor een opvolger. Die vonden wij in de persoon van Jos Huijnen, die energiek aan de slag ging. Nienke Pantjes, logopediste nam afscheid per 1 augustus, we vonden Annet de Vries bereid haar dienstverband met een dag te verruimen. Verder was er wisseling van de wacht op de administratie. Christina Bruinsma, directiesecretaresse besloot per 1 oktober werk elders te aanvaarden. Ze werd opgevolgd door Aukje Ferwerda. Linda Wormsbecher, administratief medewerkster nam om persoonlijke redenen per 1 maart ontslag en werd opgevolgd door Liesbeth Mulder. Aan het einde van het verslagjaar sprak de directeur de hoop en het vertrouwen uit dat met dit team een tijd vooruit zouden kunnen, zonder veel verloop.

Spraak- en taaldiagnostiek

Sinds medio 1998 krijgen de Audiologische Centra vanwege het College voor Ziekenhuisvoorzieningen (CVZ) - voorheen de ziekenfondsraad -subsidie voor het verrichten van diagnostisch onderzoek naar de oorzaak van spraak- en taalstoornissen bij jonge kinderen. Om in aanmerking te komen voor deze subsidie moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan, zoals registratie van zekere gegevens en het werken volgens zekere protocollen. Na een ietwat stoeve aanlooptijd in het 'begin van het jaar kon halverwege 1999 geconstateerd worden dat het

'spraak/taalprotocol' zijn draai gevonden had. Meer hierover in de bijdrage van de logopedisten, elders in dit verslag.

kwaliteit

Het kwaliteitsproject dat een tweetal jaren geleden was gestart en veel tegenslag kende begon eindelijk zijn beslag te krijgen. Einde 1999 waren de belangrijkste processen beschreven en de verwachting was dat het 'kwaliteitsboek' rond april 2000 op tafel zou liggen.

Toto slot

Rest ons te noemen de constructieve en collegiale contacten die we hebben met "de Skelp" te Drachten. Niet alleen in de vorm van de detacheringsovereenkomst die het instituut met de school heeft maar zeker ook in de vorm van snelle en gemakkelijke informatie-uitwisseling als het gaat om schoolaanmeldingen.

En last but not least is het verheugend dat de relatie met instituten voor verstandelijk gehandicapten zoals Huize Maartenswoude (Drachten en Stiens) en Borneroord (Beetsterzwaag) al sinds een aantal jaren - mede gezien de enorme betrokkenheid van de daar werkende logopedisten - goede diepgang heeft.

drs. P. Kraft
directeur

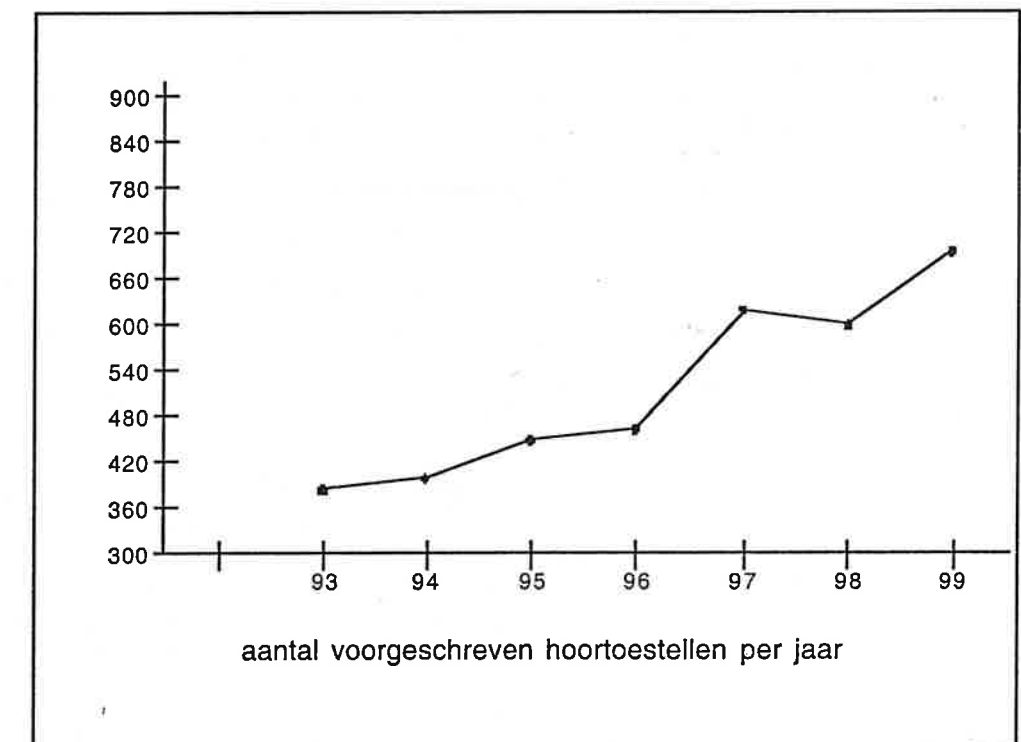
Verslag van de audiologen

Zoals in de vorige paar jaar al zichtbaar werd, is het digitale hoortoestel de wereld van de slechthorenden aan het veroveren. En terecht, dunkt ons, gezien de enorme signaalbewerkingsmogelijkheden, hoewel van enige modieusheid toch ook zeker sprake is.

Eind 1999 meldde de firma Hans Anders zich op de hoortoestellenmarkt met indrukwekkende plannen, die vooral de prijs van de geleverde toestellen betreffen. Het is niet verwonderlijk dat deze plannen door vriend en vijand met grote belangstelling gevolgd worden. Hamvraag is of Hans Anders een verantwoorde service kan bieden bij dit voorgestelde lage prijsniveau. Volgend jaar meer bericht.

Het aantal in 1999 voorgeschreven hoortoestellen was 690. Meenden wij vorig jaar dat het aantal voorgeschreven hoortoestellen zich stabiliseerde, dan was dit toch in 1999 significant meer dan de jaren daarvoor. Hieronder grafisch weergegeven. Er werd 427 maal een definitief recept uitgeschreven, 164 maal een eenzijdig, 263 maal een dubbelzijdig recept.

Het AC is voorschrijvende instantie bij een kleine 25 % van alle in Friesland voorgeschreven hoortoestellen

onderverdeling naar merk		
	1998	1999
WIDEX	154	295
DANAVOX	58	109
PHILIPS	133	86
OTICON	108	62
SONAR	82	46
SIEMENS	19	41
STARKEY	8	20
BELTONE	0	9
VIENNATONE	1	5
PHONAK	15	5
RESOUND	0	4
HANSATON	2	3
BERNAFON	0	2
REXTON	4	2
UNITRON	0	1

onderverdeling naar type		
	1998	1999
kast	6	1
oorhanger	501	549
IHO	77	140
<i>Totaal</i>	<i>584</i>	<i>690</i>

Toelichting.

Het aantal voorgeschreven Widex toestellen springt direct in het oog. Dat heeft zonder meer te maken met het in onze ogen grote succes van de (toch prijzige) digitale Senso-serie. Van de 295 Widex toestellen die werden voorgeschreven waren niet minder dan 191 digitaal. Ook zijn wij erg gecharmeerd van de digitale Danavox (Danalogic). Het relatief grote aantal voorgeschreven Siemens-toestellen heeft eveneens van doen met de komst van de (digitale) Prisma, die wij vaak met genoegen hebben geadviseerd. Ook andere merken kwamen met uitstekende digitale hoortoestellen waardoor het totaal aantal voorgeschreven digitale hoortoestellen op 280 kwam.

Er verandert momenteel technisch veel. Met spanning zien wij de komst van nieuwe ontwikkelingen op de hoortoestellenmarkt tegemoet.

Peter Kraft

klinisch fysicus - audioloog

Verslag van de logopedisten

In dit verslagjaar werkten er tot 1 september drie logopedisten bij het Audiologisch Centrum. Dit waren mevrouw A. de Vries, mevrouw N. Pantjes en mevrouw L. Groenman-Sijtsema.

Mevrouw De Vries werkte tot 1 september 24 uur per week. Eén dag in de maand verrichtte zij de audiometrische controles bij de Skelp in Drachten.

Mevrouw Pantjes werkte 1 dag in de week, 8 uur (tot 1 september).

Een dienstverband van 1 dag per week blijkt veel bezwaren te hebben. De wekelijkse patiëntenbesprekingen kunnen niet bezocht worden, contacten met collega's zijn summier, het inwerken duurt lang en het beantwoorden van telefoontjes blijft vaak lang liggen. Na de proefperiode van een jaar werd in goed overleg besloten dat de aanstelling niet verlengd werd. Om het nu ontstane tekort op te vullen werd het dienstverband van mevrouw de Vries uitgebreid tot 90%. Het totaal aantal uren logopedie per week werd hiermee net als vorig jaar, 52.

Verrichtingen van de logopedisten

Gehoорonderzoek bij jonge kinderen

Bij jonge kinderen is er naast de vraag naar de gehoorscherppte vaak ook een vraag naar de spraaktaalontwikkeling. Daarom worden alle gehooronderzoeken bij kinderen tot ca. 7 jaar uitgevoerd door de logopedisten. De gehooronderzoeken worden, afhankelijk van de leeftijd, op verschillende manieren afgenomen:

- Observatie-audiometrie bij kinderen jonger dan een jaar of drie (observatie-audiometrie of pedo-onderzoek: een half uur)
- Spelaudiometrie bij kinderen tussen ongeveer drie en vijf jaar (spelaudiometrie of bloktest: 3 kwartier)
- Een toon- en spraakaudiogram bij kinderen ouder dan 5 jaar (3 kwartier)

Omdat de afzonderlijke gehooronderzoeken bij kinderen vanaf 1998 - in overleg met de FENAC - als kental niet meer wordt genoteerd, kunnen er over dit jaar wat dit betreft geen aantallen meer genoemd worden.

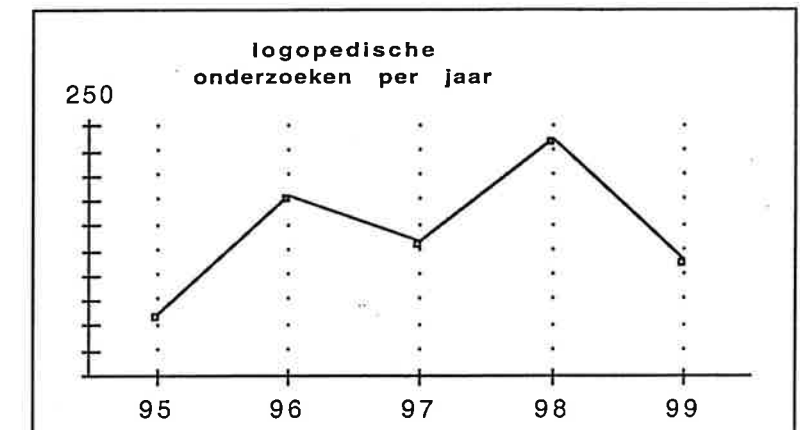
Gehoорonderzoek bij volwassenen en aanpassen van hoortoestellen

Omdat dit tevens het werk is van de audiologen en de audiologie-assistente wordt voor de discipline logopedie niet meer afzonderlijk aangegeven hoeveel tijd hiermee gemoeid is.

Logopedisch Onderzoek

Aantallen:

1995	-	175
1996	-	222
1997	-	204
1998	-	245
1999	-	196

In principe volgt er altijd (m.a.w.. protocollair) een logopedisch onderzoek bij kinderen die perceptief slechthorend zijn.

Eind 1998 is begonnen met een iets andere opzet wat betreft de organisatie en de onderzoeken bij kinderen met spraak-taalproblemen met een normaal gehoor. Omdat de audiologische centra nu officieel ook spraak-taalcentra zijn geworden, worden deze kinderen tot 7 jaar opgenomen in het zg. spraak-taalprotocol. Bij het eerste gehooronderzoek wordt ingegaan op de spraak-taalproblemen. Als er inderdaad reden tot bezorgdheid is, worden deze kinderen op de wekelijkse patiëntenbespreking gebracht. Daar wordt besloten of het kind (eerst) logopedisch of eerst psychologisch zal worden onderzocht. Als er besloten wordt tot eerst logopedisch onderzoek dan volgt eerst een gezamenlijke anamnese van een half uur door psycholoog /orthopedagoog en de logopedist. Zowel de psycholoog/orthopedagoog als de logopedisten ervaren dit uitgebreide anamnesegegesprek als zeer verrijkend. Ook hebben ze de indruk dat ouders het plezierig vinden om zoveel informatie over hun kind kwijt te kunnen. Aansluitend is er dan een logopedisch onderzoek van 1,5 uur bij jonge kinderen en van 2 uur bij oudere kinderen. Het onderzoek richt zich op het taalbegrip, maar ook op de expressieve taal waarbij onder andere gekeken wordt naar de gemiddelde uitingenslengte, de actieve woordenschat, de uitspraak en de pragmatiek. Ook wordt er gelet op andere aspecten van de spraak en de taal zoals bijv. mondgewoonten (eten/drinken/slikken), brabbelen, imiteren, stotteren, broddelen en stemgebruik.

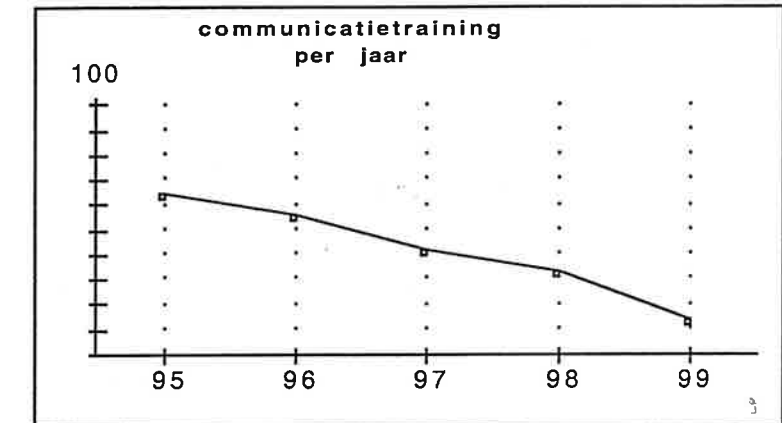
Het aantal logopedische onderzoeken is vergeleken met het voorgaande jaar flink gedaald. Het totale aantal aangemelde kinderen is niet teruggelopen. Het zou kunnen zijn dat deze daling wordt veroorzaakt door het feit dat logopedisten in de periferie vaker dan voorheen een onderzoeksverslag meesturen. Als daar alle relevante gegevens in staan, wordt bij het AC dit onderzoek niet herhaald.

Doorgaans volgt dan een psychologisch onderzoek. Overigens is ook hieraan voorafgaand het eerder genoemde anamnesegebesprek. Als verklaring is ook denkbaar dat de kinderen op jongere leeftijd verwezen worden, want ook dan geven wij het psychologisch onderzoek prioriteit boven het logopedisch onderzoek.

Communicatietraining

Aantallen:

1995	-	65
1996	-	56
1997	-	42
1998	-	34
1999	-	14

Ook in 1999 is het aantal ernstig slechthorende kinderen dat voor begeleiding van de communicatie met hun ouders bij het AC komt, afgenomen. Op zich is dit zeer verheugend want dat betekent dat er minder ernstig slechthorende kinderen zijn. Dove kinderen en zeer ernstig slechthorende kinderen krijgen geen begeleiding op het AC. Deze kinderen worden aangemeld bij de Stichting Gezinsbegeleiding te Haren.

Overige activiteiten van de logopedisten binnen het AC.

- deelnemen aan de wekelijkse patiëntenbesprekingen. Dit is er een per week voor de slechthorende patiënten en een per week voor kinderen met spraak/taalproblemen;
- logopedisten-overleg een maal in de twee weken 1 uur;
- deelnemen aan de maandelijkse teambesprekingen;
- deelnemen aan stafvergaderingen (ad hoc);
- veel telefonische contacten met vrijgevestigde logopedisten.

In april was er een bespreking met mevrouw F. Laansma (Bobath Muller logopediste). Zij heeft verteld over kinderen met motorische en sensibele problemen in het mondgebied.

In juni waren de consultatie-artsen uit Friesland te gast bij het AC. Het onderwerp was: 'uitleg van ons nieuw spraak/taalprotocol.'

Activiteiten van de logopedisten buiten het AC.

In een deel van Friesland bestaat al een aantal jaren het netwerk "vroegbehandeling" logopedie. Binnen dit netwerk zijn o.a. afspraken gemaakt over het doorsturen van slecht- of niet-sprekende jonge kinderen voor uitgebreider onderzoek naar het AC. Mevrouw Groenman heeft 4 avonden bijgewoond.

In maart en oktober bezocht mevrouw Groenman de landelijke Fenac bijeenkomsten logopedie. Onderwerpen: dyspraxie en fonologische ontwikkeling.

Er zijn 6 bijeenkomsten geweest met logopedisten in Friesland die samen een netwerk "spraakafzien" vormen. Deze bijeenkomsten worden bijgewoond door mevrouw De Vries en mevrouw Wassenaar, maatschappelijk werkster.

In januari bezocht mevrouw Groenman het symposium spraak-taal te Hoensbroek.

In januari en juni was er overleg met de logopedisten en de psychologen van de AC's Zwolle en Twente over het nieuwe spraak/taalprotocol.

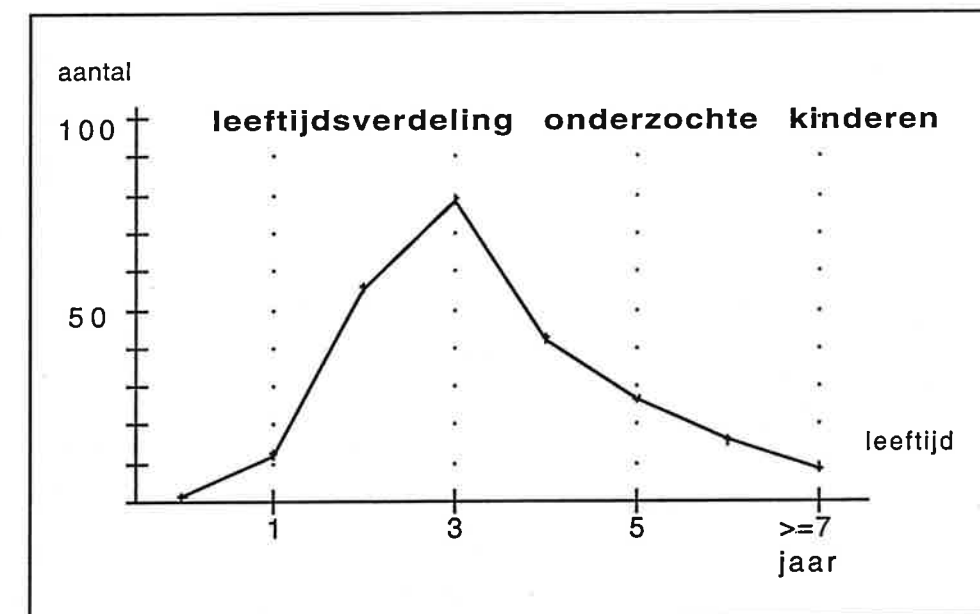
In november hebben mevrouw De Vries en mevrouw Groenman beiden met goed gevolg de driedaagse cursus 'Hanan ouderbegeleiding' afgesloten. Wanneer het certificaat behaald is kan en mag door de logopedist begeleiding gegeven worden aan ouders van een kind met spraak/taal-ontwikkeling-sproblematiek. Vooralsnog is het niet de bedoeling dat deze cursus op het AC te gaan geven, maar de bedoeling was om intensief betrokken te blijven bij ontwikkelingen op het vakgebied.

Mevrouw L.M. Groenman-Sijtsema
Mevrouw A.N. de Vries
logopedisten

Verslag van de psychologen

In 1999 vonden er 238 psychologische onderzoeken plaats, een daarvan betrof een doof kind, in acht gevallen ging het om slechthorende kinderen en de overige 229 kinderen hadden een normaal gehoor.

De reden voor onderzoek bij kinderen met een normaal gehoor was veelal een niet of onvoldoende op gang komende spraak en/of taalontwikkeling, en meer dan 60% van deze kinderen was dan ook in de peuterleeftijd.

Slechthorende kinderen

De acht slechthorende kinderen die werden onderzocht varieerden in leeftijd van twee jaar tot acht jaar oud. Zodra er bij een kind slechthorendheid vermoed of geconstateerd wordt ondergaat het kind een serie onderzoeken waarvan het psychologisch onderzoek er één is. De bedoeling van een dergelijk onderzoek is de spraaktaalontwikkeling te plaatsen tegen de achtergrond van de (non-verbale) verstandelijke ontwikkeling, zodat een oordeel over de mate waarin de spraaktaalontwikkeling naar wens verloopt mogelijk is.

Naarmate kinderen jonger zijn is de kans op een minder betrouwbaar en/of valide onderzoek groter; om die reden worden onderzoeken bij heel jonge kinderen bij voorkeur herhaald, zeker als de resultaten een eerste keer niet leeftijdovereenkomstig waren.

Als blijkt dat de taalontwikkeling onvoldoende op gang komt of dreigt te stagneren zullen bijzondere maatregelen overwogen moeten worden zoals logopedische therapie of een

verwijzing naar een school voor Speciaal Onderwijs aan slechthorende kinderen. Een onvoldoende taalontwikkeling is immers een regelrechte bedreiging voor een voorspoedige schoolloopbaan en voor de cognitieve ontwikkeling in het algemeen.

Dit jaar kwamen er opvallend weinig slechthorende kinderen voor een psychologisch onderzoek, en behalve bij twee heel jonge kinderen ging het om kinderen in de schoolleeftijd.

Adviezen die mede op grond van deze onderzoeken gegeven werden waren:

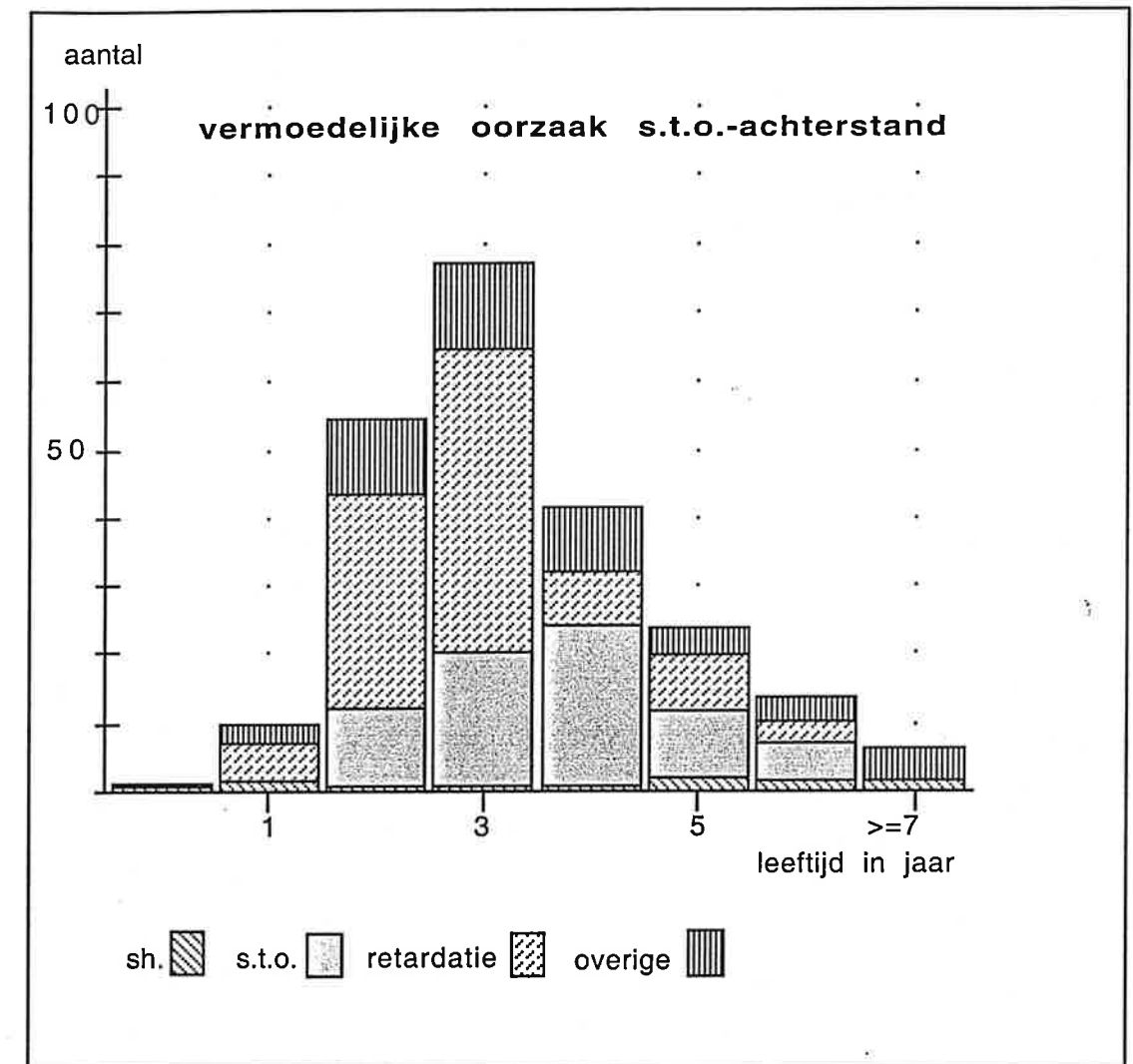
- gezinsbegeleiding vanuit het Doveninstituut Guyot (1x).
- logopedische therapie (2x)
- Speciaal Onderwijs voor slechthorende kinderen (de Skelp)(3x)
- (voortzetting van) begeleiding door het A.C. Friesland. Dit betrof kinderen bij wie de spraaktaalontwikkeling voorspoedig genoeg bleek te verlopen, en van wie verwacht mocht worden dat zij zich in sociaal en in emotioneel opzicht binnen het reguliere onderwijs staande konden houden (3x).

Normaal horende kinderen

In dit verslagjaar werden er 229 kinderen onderzocht bij wie de spraaktaalontwikkeling niet naar wens verliep (bij een enkel kind lag de vraagstelling op een ander terrein). Verreweg de meeste van deze kinderen waren drie jaar of jonger (144), de meeste andere kinderen waren kleuters (65) en twintig kinderen waren in de lagere schoolleeftijd.

Bij ongeveer 45% van de kinderen (104) was een vertraagd verlopende verstandelijke ontwikkeling de vermoedelijke oorzaak van de achterstand in de spraaktaalontwikkeling; minder vaak, n.l. bij 22 % van de onderzochte kinderen (51) leek de achterblijvende spraaktaalontwikkeling samen te hangen met andere factoren zoals leerproblemen, aandachtsproblemen, gedragsproblemen of contactproblemen. In al deze gevallen werd met de ouders overlegd waar zij elders hulp konden krijgen, voorzover dat op dat moment aangewezen was of in de toekomst nodig mocht zijn.

Bij 74 kinderen (32%) werd aan de mogelijkheid van primaire problemen op het gebied van de spraaktaalontwikkeling gedacht. Bij 32 van hen waren de problemen van een dusdanige aard dat Speciaal Onderwijs voor kinderen met spraak en taalmoeilijkheden (de Skelp) werd geadviseerd; voor de overige 42 kinderen werd (in eerste instantie) logopedische therapie aangeraden.

Mevrouw drs. M. Künzli - van der Kolk
PSYCHOLOOG NIP

Mevrouw. drs. E. Fien
Orthopedagoog

Verslag van de maatschappelijk werkster

Inhoud

1. Algemene inhoudelijke beschouwingen van het maatschappelijk werk van het Audiologisch Centrum
2. De cijfers
3. Categorisering van hulpvragen
4. Activiteiten

1. Algemene inhoudelijke beschouwingen van het maatschappelijk werk van het Audiologisch Centrum

De maatschappelijk werker van een Audiologisch Centrum houdt zich grotendeels bezig met het begeleiden van mensen bij het verwerkings- en acceptatieproces van (blijvende) slechthorendheid.

Wanneer het gaat om de vaststelling van een blijvend (min of meer ernstig) gehoorverlies bij zeer jonge kinderen, betekent dit in de praktijk één of meer gesprekken met de ouders. Op het moment van de diagnose realiseren ouders zich voor het eerst dat slechthorendheid, of beter slechthorend **zijn**, een volkomen onbekend begrip is, afgezien van een of ander bejaard familielid.

Ouders van een zojuist ontdekt slechthorend kind kunnen zich dan ook nauwelijks een voorstelling maken van de psychosociale gevolgen ervan. De begeleiding van het proces van inzicht verkrijgen hierin en de acceptatie van het hebben van een kind met een sociale handicap - wat slechthorendheid toch is - is op het AC een multidisciplinaire zaak, waarin de maatschappelijk werker een uitgesproken taak heeft.

Als slechthorende kinderen wat ouder worden en niet naar speciaal onderwijs voor slechthorende kinderen gaan of ambulante begeleiding krijgen, informeert de maatschappelijk werker van tijd tot tijd de leerkracht, waarna ook altijd een gesprek met de ouders plaatsvindt.

Wanneer kinderen vijf jaar ambulante begeleiding hebben gehad vanuit het speciaal onderwijs voor slechthorende kinderen, vallen kinderen weer onder de hoede van het AC qua sociaal emotionele begeleiding en didactische adviezen.

In de meeste gevallen is er weinig interventie nodig als de schoolloopbaan goed verloopt. Aan het eind van de middelbare school is er vaker contact met de maatschappelijk werker i.v.m. de komende examens.

Bij slechthorende adolescenten komen soms vragen over beroepskeuze aan de orde. Ook bemiddelt de maatschappelijk werker bij het vinden van werk als dat nodig is.

De taak van de maatschappelijk werker bij volwassenen is meestal meer therapeutisch gericht. Vaak gaat het om onbegrip van de buitenwereld over slechthorendheid, wat er toe kan leiden dat de slechthorende zich erg alleen voelt staan. Een gesprek waarin de problemen voortvloeiend uit slechthorendheid erkend worden, kan als een verademing werken. Hierna kan gezocht worden naar strategieën om anders (vaak assertiever) om te gaan met slechthorendheid. Soms kan voorlichting geven zeer verhelderend werken als er bij de slechthorende en diens sociale omgeving al lange tijd misverstanden en irritaties bestaan. Gesprekken zijn er dan op gericht begrip te kweken bij en voor de verschillende partijen.

Ook komt het voor dat de hulp bestaat uit niet meer, maar ook niet minder, dan een poging om een sociaal isolement in het algemeen te doorbreken, zoals bij veel slechthorende bejaarden het geval is.

In een eerste gesprek kijkt de maatschappelijk werker altijd of de slechthorende gebaat kan zijn bij voorzieningen speciaal voor slechthorendheid.

Door de wisseling van begeleiders en mentoren van slechthorende lichamelijk/geestelijk gehandicapten is het noodzakelijk met enige regelmaat contact te onderhouden met instellingen als gezinsvervangende tehuizen en dagverblijven. Ook hier was aandacht voor. Elf keer werd een instelling bezocht.

Twee keer werd er een werkadres bezocht om adviezen en voorlichting te geven.

2. Enkele getallen

1998 1999

Totaal aantal patiënten	106	120	waarvan
• mannen	23	35	
• vrouwen	37	34	

Van het totaal aantal patiënten dat gezien werd, was

• in de leeftijd tussen 12 en 21 jaar	15	16
• jonger dan 12 jaar	31	35

wat betreft de patiëntencontacten was het :

• aantal huisbezoeken	108	103
• aantal schoolbezoeken	28	31
• aantal gesprekken op het instituut	44	65

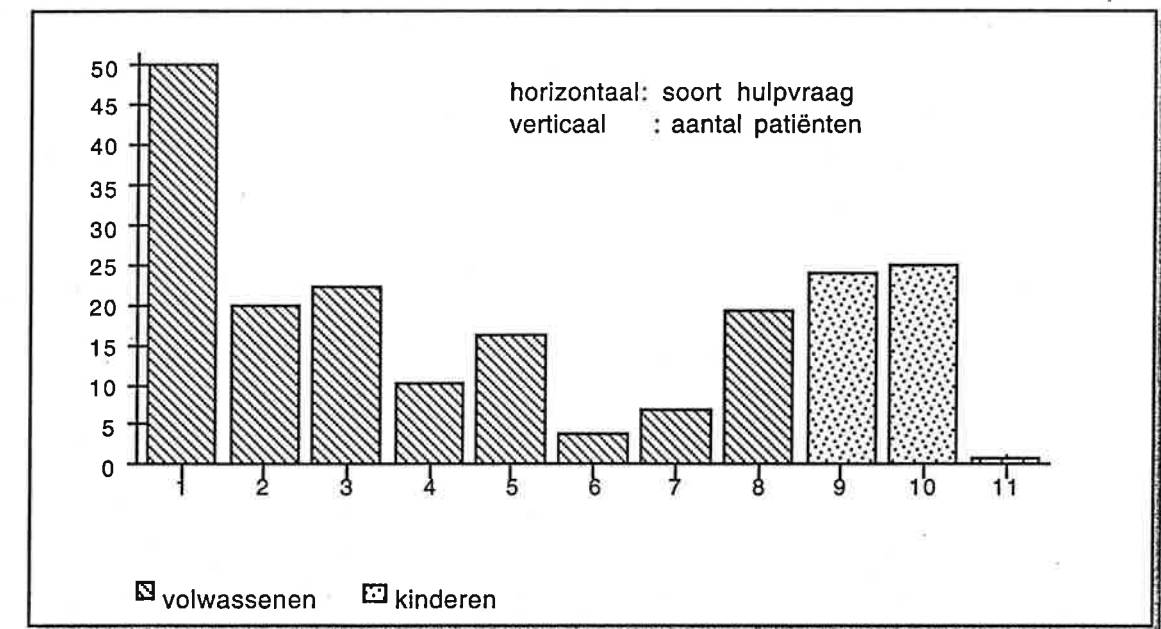
Specificatie huisbezoeken

• t.b.v. volwassenen	57	58
• t.b.v. jongeren	8	4
• t.b.v. kinderen	43	41

Specificatie schoolbezoeken

• basisscholen	19	19
• voortgezet onderwijsinstellingen	6	4
• speciaal onderwijsinstellingen	3	8

3. Categorisering van hulpvragen

Toelichting bij de grafiek: soort hulpvraag

1. Acceptatieproblemen slechthorendheid (waaronder verwerking, verbeteren van communicatie vaardigheden)	50
2. Voorlichting geven over slechthorendheid aan partner, Fam., verzorgenden	20
3. Informeren en adviseren van voorzieningen als lichtflitsinst., ringleiding, cursus spraakfzien	22
4. Relatieproblemen ten gevolge van slechthorendheid	10

5.	Problemen met slechthorendheid verband houdende met (het vinden van) werk	16
6.	Verlies sociale contacten, isolement	4
7.	Verwijzen naar andere hulpverlenende instanties als Riagg, AMW, Madido	7
8.	Restcategorie	19
9.	Begeleiding ouders (verwerking) en kind bij hoorrevalidatie van het slechthorenden kind	24
10.	Voorlichting geven op scholen t.b.v. het slechthorende kind / jongere	25
11.	Begeleiding ouders na advies Skelp of ambulante begeleiding	1

4. Activiteiten

- Het doventeam van het Riagg Groningen heeft zichzelf een nieuwe impuls gegeven. De maatschappelijk werkers van AC's en van de scholen voor slechthorende kinderen (beide in het noorden van het land) werden uitgenodigd om met elkaar van gedachten te wisselen. Het doel van de vergaderingen is te overleggen of verwijzing naar het doventeam zinvol is. Het team kan dan geconsulteerd worden als andere hulpverlening vastloopt. De lijnen kunnen zo kort gehouden worden. De vergaderingen zullen eerst 4 keer per jaar plaatsvinden. Later zal het waarschijnlijk voldoende zijn om dan nog 2 keer per jaar bijeen te komen.
- Er werd een werkbezoek gebracht aan de afdeling Audiologie van het Academisch Ziekenhuis Groningen.
- Samen met en voor de Slechthorende Jongeren organisatie (SHJO) werd een informatie-avond georganiseerd op het AC.
- Er werden lezingen gegeven over slechthorendheid en spraakverstaan aan de plattelandsvrouwen/christelijke vrouwenbond van Wommels e.o. en Oosterend.
- Aan de 2-jaarlijkse vergaderingen van de landelijke werkgroep maatschappelijk werkers werd deelgenomen.
- Er werd een lezing gegeven over slechthorendheid bij kinderen aan coördinatoren en leerkrachten van het Bogerman College te Sneek.
- Het 5-jarig jubileum van de SHJO werd bezocht.
- Er was regionaal (noordelijke provincies) overleg van maatschappelijk werkers van AC's.
- Dit jaar werd de werkgroep opgericht van logopedisten spraakafzien van Friesland. De maatschappelijk werker van het AC heeft hierin een actieve deelname omdat naast het technisch leren "lippen" slechthorenden nogal eens sociaal emotioneel problemen ervaren. Tijdens de vergaderingen kan de maatschappelijk werker de logopediste adviseren in vraagstukken die te maken hebben met deze problematiek.
- Daarnaast startte de maatschappelijk werker samen met een logopediste van het AC een cursus spraakafzien. De groep bestond uit zeven slechthorenden en enkele malen kwamen partners/huisgenoten mee. Er werden 8 bijeenkomsten van 2 uur georganiseerd. Eén

deelnemer stopte halverwege de cursus, omdat het voor haar toch te moeilijk bleek en zij na de cursus veel hoofdpijn had van de inspanning. De andere cursisten waren enthousiast. Het lotgenotencontact wordt meestal zeer positief ervaren en het heeft daarom een sterke meerwaarde om in groepsverband deel te nemen.

- Tweemaal was er overleg (samen met de audioloog) en met de Ambulante Begeleiding van de school voor kinderen met hoor- en/of spraakmoeilijkheden "De Skelp" te Drachten.

mevr. N.D. Wassenaar, maatschappelijk werker

Kentallen over 1999

	1998	1999
aantal bezoeken	3586	3947
voor nop zitten wachten	212	159
audiometrische onderzoeken	2442	2569
hoortoestel recept op proef (recept)	561	622
hoortoestelcontrole (meestal bezoek)	755	835
hoortoestel definitief monuraal	130	164
hoortoestel definitief binauraal	227	263
hoortoestel proef negatief	46	46
hoortoestel controle (na definitief voorschrift)	368	356
logopedisch onderzoek	245	196
logopedische behandeling	34	14
psychologisch onderzoek	219	240
psychologie eindgesprek	225	245
maatschappelijk werk - huisbezoek	103	97
maatschappelijk werk - schoolbezoek	31	21
maatschappelijk werk - bezoek werkadres	2	6
maatschappelijk werk - AC contact	65	103
Aantal malen dat een patiënt multidisciplinair werd besproken	553	823
Bezoeken buiten de deur (Audioloog en MW)	140	124

N.B.

*Vanaf 1 januari 1998 zijn op verzoek van de Fenac de kentallen die de AC's aanleveren uniform
geworden volgens hierboven aangegeven werkwijze*

Bijzondere activiteiten, cursussen, bezoeken

<i>wanneer</i>	<i>wie</i>	<i>wat</i>	<i>waar</i>
6 april	Kraft	KNO refereeravond	Groningen
9 april	vd Meer/Bruinsma	Werkbezoek AC Twente	Hengelo
16 april	Kraft	Doorwerthconferentie NVKF (3 dagdelen)	Doorwerth
17 april	idem	idem	idem
11 mei	Kraft	NVA lustrumcommissie	Amersfoort
28 mei	Kraft	Werkbezoek AC Alkmaar (ochtend)	Alkmaar
28 mei	Kraft	Afscheid P. Lamoree (middag)	Voorburg
6 juni	vd Meer	Europese conferentie audiologie (4 dagen)	Finland
16 juni	klin.team	informatieavond tbv CB-artsen	AC
19 juni	Kraft/Wassenaar	presentatie AC op NVVS open dag	Wolvega
21 juni	Kraft	DIPAC vergadering	Leusden
24 juni	Kraft	NVZ	Zwolle
26 juni	Kraft	Open dag AC Eindhoven	Eindhoven
9 juli	Kraft	NVA-50 lustrumcommissie	Leeuwarden
12 juli	Kraft	K. Joustra en E. Kuik, (Guyot) werkbespreking	Leeuwarden
21 juli	Kraft	Schoolverlatersavond Skelp	Drachten
1 sept	Kraft	NVA-50 lustrumcommissie	Amsterdam
7 sept	Kraft	Cursus DIPAC (Gesprekstechnieken)	Utrecht
12 sep	Kraft	Refereeravond KNO	Groningen
24 sept	Kraft	Wetenschappelijke verg. NVA	Utrecht
29 sept	Kraft	NVA-50 lustrumcommissie	Amersfoort
14 okt	Kraft/Huijnen	Alg. ledenverg. NVKF	Utrecht
28 okt	Kraft	Informerend audioloog inzake lawaai- beschadiging tijdens popconcert .	Sneek
29 okt	Kraft	Minisymposium i.v.m. afscheid G. Hombergen (audioloog)	Nijmegen
17 nov	Kraft	Bestuursvergadering Schisisstichting	Leeuwarden
19 nov	Huijnen	Werkbezoek AC Alkmaar	Alkmaar
20 nov	Kraft/Wassenaar	Presentatie tgv 50 jarig NVVS	Heerenveen
22 nov	Groenman/deVries	Hanen-cursus (3 dagen)	Zwolle

23 nov	Kraft	Lustrumcommissie NVA-50	Amsterdam
30 nov	Groenman/Künzli	Werkbezoek AC-Zwolle	Zwolle
3 dec	Huijnen	Werkbespreking audiologen i.o.	Utrecht
7 dec	Kraft/Wassenaar	presentatie KNO-avond AC Leeuwarden	Leeuwarden
8 dec	Kraft	Reg. voorlichtingsavond Schisis MCL	Leeuwarden
17 dec	Kraft	Cursus FWG 3.0	Hoogeveen

en verder

- De heer Kraft is als directeur/audioloog lid van het Leeuwarder schisisteam.
- De heer Kraft is secretaris van het bestuur van de Friese Schisis-stichting.
- De audioloog/directeur was 10 maal deelnemer aan de toelatingsvergadering van de Skelp.
- Mevrouw Künzli had zitting in de bijscholingscommissie van de FENAC

ACCOUNTANTSVERSLAG

Rapport

Accountantsverklaring

Bijlagen

Jaarrekening

- 1 Balans per 31 december 1999
- 2 Exploitatierekening 1999
- 3 Toelichting
- 3.1 Toelichting algemeen
- 3.2 Toelichting op de balans
- 3.3 Toelichting op de exploitatierekening

ACCOUNTANTSVERKLARING

Opdracht

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 1999 van de Stichting Audiologisch Centrum Friesland te Leeuwarden gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de leiding van de stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die de leiding van de stichting daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 1999 en van het resultaat over 1999 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en voldoet aan de voorschriften voor de jaarrekening zoals die zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van bijlage I en II bij de modelovereenkomst ziekenfondsen - audiologische centra van 1 april 1984.

Leeuwarden, 1 november 2000, Ernst & Young Accountants

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 1999, bijlage 1

Activa

	<u>1999</u>		<u>1998</u>	
	f	f	f	f
Vaste activa				
Materiele vaste activa				
Verbouwing	425.932		496.611	
Instrumentarium	40.200		48.731	
Inventaris	<u>91.726</u>		<u>106.875</u>	
	557.858		652.217	
Vlottende activa				
Vorderingen				
Ziekenfondsen	68.292		116.070	
Particulieren	57.392		66.153	
Overige vorderingen en vooruit betaald	<u>48.798</u>		<u>47.342</u>	
	174.482		229.565	
Liquide middelen	<u>159.682</u>		<u>21.675</u>	
Totaal activa	<u>892.022</u>		<u>903.457</u>	

Passiva

	<u>1999</u>		<u>1998</u>	
	f	f	f	f
Liquiditeitsvoorziening		25.000		25.000
Langlopende schulden		578.750		590.750
Kortlopende schulden				
Aflossingsverplichting 2000 (1999)	112.000		97.000	
Friesland Bank in rekening-courant	75.665		137.381	
Belastingen en sociale premies	<u>20.613</u>		<u>24.927</u>	
Overige schulden	119.618		133.768	
		327.896		393.076
Nadelig saldo tot en met 1999		(39.624)		(105.369)
 Totaal passiva		<u><u>892.022</u></u>		<u><u>903.457</u></u>

EXPLOITATIEREKENING OVER 1999, bijlage 2

	1999		1998	
	f	f	f	f
Opbrengsten				
Inzake audiologische behandeling van:				
• ziekenfondspatienten	750.039		623.055	
• particuliere patienten	344.895		298.205	
Totaal tegen vastgesteld tarief	1.094.934		921.260	
Af: verrekening tekorten in tarief	86.462		-	
	1.008.472		921.260	
Subsidie ST-onderzoeken	119.618		23.700	
Logopedische behandelingen	828		979	
Adviezen aan derden	29.280		28.560	
Diversen	4.999		8.004	
Totaal opbrengsten		1.163.197		982.503
Exploitatiekosten				
Personeelskosten	768.569		704.695	
Huisvestingskosten	130.482		131.339	
Inventariskosten	11.251		7.713	
Algemene kosten	79.848		75.303	
Intrest	46.950		48.239	
Diverse lasten	40.991		17.697	
Afschrijving materiele vaste activa	105.823		105.378	
Totaal exploitatiekosten		1.183.914		1.090.364
Exploitatiesaldo		<u>(20.717)</u>		<u>(107.861)</u>

TOELICHTING ALGEMEEN, bijlage 3.1

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld zijn de activa en passiva opgenomen voor de nominale waarden

TOELICHTING OP DE BALANS, bijlage 3.2

Materiele vaste activa

Deze worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde verminderd met afschrijvingen volgens een vast percentage per jaar van die waarde.

De specificatie en het verloop van deze balanspost is als volgt:

	Aanschaf- fings- prijs	Afschrij- ving t/m 1998	Afschrij- ving 1999	Boekwaarde per 31-12-1999
	f	f	f	f
Verbouwing	706.783	210.172	70.679	425.932
Instrumentarium	91.251	33.876	17.175	40.200
Inventaris	164.082	54.387	17.969	91.726
Totaal	<u>962.116</u>	<u>298.435</u>	<u>105.823</u>	<u>557.858</u>

	<u>1999</u> f	<u>19998</u> f
Verloop:		
Boekwaarde per 1 januari	652.217	723.723
Bij: aanschaffingen	11.464	34.517
Af: - afschrijvingen	(105.823)	(105.378)
- desinvestering	-	(645)
Boekwaarde per 31 december	<u>557.858</u>	<u>652.217</u>

TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING bijlage 3.3

Personeelskosten

De hierin begrepen salarissen en sociale lasten van eigen personeelsleden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>1999</u>	<u>1998</u>
	f	f
Salarissen	597.573	563.620
Sociale lasten en pensioenpremies	<u>79.932</u>	<u>79.161</u>
	<u>677.505</u>	<u>642.781</u>

Memorandum

openingstijden van het Audiologisch Centrum

- o patiëntenzorg is op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag. Bij uitzondering op vrijdag.
- o telefonisch bereikbaar onder nr 058-280.1586
op maandag t/m donderdag van 08.30 uur tot 15.00 uur.
Faxnummer 058-280.1361
Voor relaties (niet-patiënten) is een speciaal telefoonnummer op aanvraag beschikbaar.
- o afspraken kunnen telefonisch gemaakt worden van 08.30 uur tot 10.30 uur, maar niet op vrijdag en in het weekend.
- o emailadres: acinfo@acfriesland.nl
internet: www.acfriesland.nl

Leeuwarden, december 2000

Met genoegen bied ik u namens het bestuur het jaarverslag over 1999 aan.

Met vriendelijke groet

drs. P.T. Kraft